

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., za četrt leta 2 K 60 vin., mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 10 v

Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo, inserati. Enostopna peti-vrstica, (širina 83 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

5. številka

V Ljubljani, v soboto, dne 18. januarja 1908

Leto XI.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Jurčičev trg št. 3/I.

„Rdeči Prapor“

izhaja redno vsako sredo in soboto in velja za avstro-ogrske kraje za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., za četrt leta 2 K 60 vin., mesečno 90 vin.

Za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K.

Za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Deželnozbornske volitve.

Prve pušice že letajo semintja, ampak zunanje se opaža le še prav malo boja. Stranke se niso opravile vseh priprav; še kandidatje za vse okraje niso znani.

A ta navidezna hladnokrvnost ne pomeni nič. Izrekli smo že, da je pričakovati prav hudega boja in najbrže ne bo trajalo več predolgo, da se uresniči beseda. Glavni boj bo tukaj seveda med liberalci in klerikalci. Kurija veleposestnikov bo volila mirno, kajti ponosnim fevdalcem se ne spodobi, kazati profanemu svetu svoje strasti; v resnici jim tega ni treba, ker imajo s svojimi privilegiji zajamčen uspeh; sploh je ob malem številu volilcev v tej kuriji izključena vsaka agitacija. Če se postavi v obedovalnico nekoliko večjo mizo, pa ima ob njej ves volilni razred dosti prostora. Stereotipna napitnica nadomesti popolnoma agitacijske govore, volilni oklic se pošlje lahko vsakemu volilcu na prekomorski pisemski papir spisan in parfimiran na dom. Kdor se noče strapacirati z vožnjo na volišče, ostane brez skrbi lahko doma, ker je rezultat volitve a priori gotov in je pač vseeno, ali je izvoljen fevdalni poslanec z dvema ali pa s petimi glasovi.

V višavah je torej volilni «boj» izključen vsled privilegija.

V «nižavah» je ljudstvo samo izključeno; torej tudi tukaj ni boja.

Tako je omejeno polje, na katerem je mogoča borba. V mestnih in kmetijskih kurijah se lahko nekoliko pokajo in se bodo naganjali. Liberalci smatrajo mesta za svojo nepreklicno last; klerikalci menijo, da nima na kmetih nihče pravice razven njih. Ampak pomnožili bi liberalci radi svojo četico in povečali bi se radi klerikalci. Par mandatov je takih, da se ne more prisegati, čegavi da bodo in za te se bodo gotovo pulili z vso strastjo in z vsemi divjaškimi sredstvi, ki jih na Kranjskem poznamo od neštetihih volitev.

V boj posežejo pač še nekateri drugi. Socialni demokratje se hočejo v nekaterih krajih udeležiti borbe, v nekaterih pa gospodarska stranka. Kako stoje akcije zadnje, mora že sama vedeti; izven Ribnice menda ne more poskušati mnogo sreče. Socialni demokratje pa vedo, da imajo za deželni zbor samo v nekaterih okrajih bojno priložnost, kajti glavna njih armada je brezpravna, pa si ne delajo iluzij. Kjer kandidirajo, nastopijo krepko; toda za boj na celi črti je sedanja volilna pravica preslaba.

Tako se izvrne glavna volilna borba vsled nazadnjaškega volilnega reda v navadno rabuko med liberalci in klerikalci; to se pravi: Resničen

volilni boj na široki podlagi, z živimi močmi je za naš deželni zbor sploh nemogoč. Kurialna volilna pravica tlači politično življenje ob tla, tam, kjer bi moralo biti najkrepkejše. Zlagano interesno zastopstvo ustvarja politično močvirje, ovira gibanje in tedaj se ni čuditi, da je zrak ves poln kužnih miazem, da ni nobenega napredka, da se ne porodi nobena nova misel in da že vsakdo beži odtod, če hoče sploh še živeti.

Kurialni volilni red je prokletstvo dežele. Vse fraze, ki se jih bo gotovo dosti slišalo v volilni agitaciji, so malo vredne, postranske in nevažne. Važno je v tem trenutku samo izpoznanje, da je treba sedanji volilni zistem obsoditi in uničiti.

Zoper socialno demokracijo.

Minister brez ministrstva, «prestolonaslednik» avstrijske krščansko-socialne stranke, dr. Geßmann, zasluži odkritosrčno priznanje. Pri eksclencah je sicer navada, da se kažejo toliko nepristranske, kolikor jim le dovoljujejo njih nature. Strankarske antipatije prikrivajo z gladkimi besedami, če nimajo salonskega duha, se navadijo vsaj salonskih manir in s posebno vnemo naglašajo povsod in vedno, da čislajo pravice vseh ter da služijo samo višjim interesom, splošnim interesom, državnim interesom in idealom vobče. Tako govori vsi navadni ministri; samo «železni možje» med njimi, Bismarki, Crispiji, so izjeme.

Izjema je pa tudi dr. Geßmann, ki ni železen mož. On ne mara gladkih oblik, ki niso nič drugega, kakor konvencionalne laži. Njegovi možgani ne drže jezika na uzdi; kar ima med zobmi, to se izlije v besede.

Za ministra je to včasih neprijetna lastnost; skrivati svoje misli za besedami, je staro diplomatsko pravilo, ki so ga visoke glave vedno cenile, ker so vedele, da je koristno. Če se gospod Geßmann ne ravna po njem, se ga še ne sme smatrati za revolucionarja, ki s čvrsto voljo lomi stara pravila in z močnim temperamentom preskakuje rubrike. Le to je, da je Geßmann postal minister brez diplomatske šole; in če se je že te ali one regule teoretično naučil, je ne zna izvrševati praktično.

Tej gledališki nesposobnosti ministra brez listnice se imamo zahvaliti, da je v torek povsem brez potrebe, na mestu, kjer kot minister sploh ni bil poklican, pojasnil cilje sedanje vlade tako neprikrito, tako brez olepševalne fraze, da ni več prostora ne optimizmu, ne skepsi. Ampak jasno je.

Polemiziral je v nižjeavstrijskem deželnem zboru s poslancem Seitzem. To morda pojasnjuje njegovo vedenje. Če sliši Geßmann le besedo «socialni demokratje», mu gre vsa kri v glavo in vaje jezika mu padejo iz rok. V taki dispoziciji je bil, ko je izrekel sledeče besede:

«Tudi v svojem sedanjem položaju (namreč kot minister) ne tajim, temveč pravim odkrito: Voditi boj zoper socialno-demokracijo je naloga, za katero se smatram zavezanega v vsakem položaju. Le to pravim, dokler obstoji država, imajo njeni organi proketo dolžnost, držati se države. Pokazal sem, da je ogorčenje gospoda poslanca Saitza in njegovih sodrugov le odtod, ker se mi je posrečilo, vsaj na Nižjem Avstrijskem nekoliko potlačiti vpliv socialno-demokratske stranke na učiteljstvo. To ni moja dolžnost v mojem

sedanjem položaju, temveč je moja podložniška dolžnost, dokler sem namenjen, izpolnjevati svojo podložniško prisego kot podložnik Njegovega Veličanstva cesarja.»

Gospod minister Geßmann ni razkril velike novice. Ko je baron Beck pozval njega in njegovega tovariša Ebenhocha v svoj kabinet, so vedeli vsi politično zreli ljudje, da piha v državi klerikalni veter. In da ima vlada najodločnejše namene zoper socialno demokracijo, je pokazal sam baron Beck, ko je pri volitvah in po volitvah gonil meščanske stranke v zvezo s krščanskimi socialci. Ampak novo je odkritosrčno priznanje aktivnega ministra, priznanje, da hoče vlada vladati proti eni stranki, proti stranki, ki pa uživa po zakonu povsem enako pravo, kakor vse druge.

Z duhom ustavnosti in moderne države se kregajo Geßmannove besede prav korenito. Seveda ni to povod za ogorčenje. Kdor poseduje moč, jo rabi. Nihče sploh ni smel pričakovati, da se navzame vedno pristranski Geßmann nepristranskega duha, čim postane minister. Ampak koristna je njegova izjava za izpoznanje, za pregnanje iluzij tam, kjer dobrijani še mislijo, da uradni značaji izpreminjajo osebne značaje in blaže strasti. Pa če so bile Geßmannove besede nepremišljene, so tem več vredne.

Politični odsevi.

Poljedelski odsek državnega zbora je imel v torek sejo. Poročal je poslanec Povše o Siegelejevem predlogu glede povzdige pašnikov in o dr. Rennerjevih predlogih glede pospeševanja poljedelske produkcije krme. Povše je priporočil resolucijo, ki obsega razne zahteve o ureditvi servitutov, o zlaganju poljedelskih zemljišč, o zakonih za varstvo planin, o reformi gozdarskega in lovškega zakona, o pospeševanju produkcije umetnih gnojil in o kmetskih zadrugah za porabo živalskih produktov. Poslanec sodrug Winarsky je dejal, da soglašajo s Povševim poročilom, ugovarjati mora po zahtevi, ki je izrečena v resoluciji, da naj se prepusti zakone o skladanju zemljišč in o planinah deželnim zborom. Dr. Renner je zahteval državne zakone; če se izroči stvar deželnim zborom, se bo zoper zavlekla in ker imajo deželni zbori še kurije, bodo veleposestniki porabili ves svoj vpliv proti kmetskim in ljudskim interesom. — Poljedelski minister dr. Ebenhoch je po svoje zagovarjal rešitev teh vprašanj v deželnih zborih.

Agrarni poslanec Herzmannsky iz Šlezije je v poljedelskem odseku pobijal vse predloge, ki merijo na to, da bi se pospešilo živinorejo. Plemeniti mož je dejal dobesečno, «da bi tedaj živina lahko postala cenejša in to se mora preprečiti». Taka je agrarna politika.

Glasilo ministra barona Ährenthala, «Politische Korrespondenz», si je privoščila nesramnost prvega reda. Objavila je poročilo o demonstraciji berlinskih delavcev za splošno volilno pravico. Nihče ne bo zmajal z glavo, če zagovarja tak organ stališče pruske vlade in pripoveduje, da bo oblast vsako tako gibanje zatrla «z železno roko». Take baharije so samo smešne, drugega nič. Ampak «Politische Korrespondenz», iz državnega denarja pitano glasilo, je še tako nesramno, da blati berlinske delavce, češ, da so se v nedeljo mešali s sodrgo, ki je prilezla iz vseh temnih kotov». Dobro je, da izvedo delavci, v kakšnem tonu se upajo sedaj pod vladno patronanco stoječi smoki pisati o proletariatu, ki se bojuje za svoje pravice.

Načrt za starostno zavarovanje pride menda vendar kmalu v državni zbor. Sedaj je tudi industrialni svet skoraj končal svoje posvetovanje o programu in se peča še z zavarovanjem privatnih uradnikov. Vlada torej nima nobenega izgovora več in zavlacenje, ki je trajalo toliko let, bi bilo poslej brez vsake podlage.

Proračunski odbor državnega zbora, ki je sklican na dan 21. t. m., ima zasedati do konca februarja in na teh sejah razpraviti ves redni proračun, da pride lahko takoj v plenum državnega zbora, ki se snide po dosedanjih dispozicijah začetkom marca.

Socialno-demokratski udje poljedelskega odseka so v sredo zapustili sejo in so s tem povzročili, da je postal odsek nesklepčan. Vzrok je bil sledeči: Vsenemski poslanec Iro je vložil predlog, da naj se naloži vladi, da pri sklepanju trgovinskih ugovorov z zunanjimi državami prepreči vsako odpiranje mej. Sodrug Winarsky je odločno protestiral zoper tak predlog in zoper poskus, da bi se obravnavalo to zadevo, za katero je poslanec Resel izvoljen za poročevalca, ki je pa sedaj bolan. Vzlic protestu je hotel predsednik Fink dati predlog na glasovanje. Tedaj so pa socialni demokratje vstali in so odšli. Seja je bila na to nesklepčna in se jo je moralo zaključiti.

O avstro-ogrskem trgovinskem ugovoru se vrše pogajanja med obojestranskima vladama. Kolikor je doslej znano o teh razpravah, ni skoraj nič upanja, da bi se odprla srbska meja za uvoz živine. Agrarci, katerim služi vlada kakor vdan komi, ne dovoljuje tega, kajti čim večja je beda ljudstva, tem bolj jo lahko izkoriščajo.

Češki socialni demokratje so izdali o nameravanih obravnavah za češko-nemško spravo izjavo, v kateri pravijo:

«Naša najtoplejša želja je, da se doseže med obema narodoma mirno ureditev narodnih razmer, kajti večni nacionalni prepričanja in onemogočajo vsako koristno delo glede nujnih kulturnih, socialnih in gospodarskih potreb, kar škoduje obema narodoma, zlasti pa delavnemu ljudstvu obeh. Vodstvo stranke in klub poslancev pa spremljata nezaupno priprave za to spravo, ker se na nobeni strani, tudi pri vladi ne pokazuje dobra volja, da bi se odpravilo glavne vzroke bojev in glavne ovire sprave.

Predysem odločno obsojamo, da se vlada in meščanske stranke ogibajo reformi deželnozborske volilne pravice na podlagi popolne enakopravnosti. Dokler se ne vpelje splošne, enake volilne pravice za deželne zbornice in občine, ostanejo po dosedanjih izkušnjah vsi pravni poizkusi brez uspeha. Češko-nemškega vprašanja se sploh ne more rešiti samo na Češkem in Moravskem, kakor misli vlada, temveč rešiti se ga mora obenem v vsem obsegu za ves češki narod v vsej državi, tudi na Nizjem in Gornjem Avstrijskem in pri centralni državni upravi. Pred vsako pravično rešitvijo tega vprašanja je — poleg demokratiziranja deželnih in občinskih zastopov — potrebno tajno ljudsko štetje po narodnosti, ne po občevalnem jeziku, katero bi moral varovati strog zakon. Drug pogoj je zakon, ki zagotavlja varstvo manjšin brez ozira na narodna okrožja in deželne meje ter reformo pravosodja v narodnih zadevah . . . Dokler se ne izpremeni sedanjih zakonitih razmer na ta način, bo zahtevala socialna demokracija enotnost in nerazdeljivost deželne uprave in dvojezičnost, eventualno trojezičnost vseh deželnih in državnih uradov na Češkem, Moravskem in Šlezkem.

Novi ban baron Rauch je sestavil vlado na Hrvaškem. Za podbana in predstojnika za notranje zadeve je imenovan dr. Nikola Czernkovich (izgovarja se Crnković), star magjaron, ki je bil dolgo časa eden prvih Khuen-Hedervaryjevih priganjačev. Pozneje se je z njim sprl in se je sprijateljil z Rauchom. Predstojnik za pouk in bogočastje je postal dr. Ferdinand Mikšić, justični šef pa bivši član «banskega stola» Edvard Aranický. Za velike župane so imenovani v Zagrebu poštni ravnatelj Aleksander Vučetić, v reški županiji advokat dr. Peter Gavranic, v Požeški v pokrajini okrajni predstojnik Julij Junković, v Varaždinu dr. Janko baron Jelačić. Magjaroni so vsi po vrsti. Nekatera teh imen zbuja jo prav čudne spomine. Beseda «Pisi Junković» je bila pod Khuenom dolga časa splošno veljavna, če se je hotelo drastično označiti nasilstvo pri volitvah, zlasti kakor ga je izvrševal tedanji veliki župan Kovačević. Gavranic je živa priča, kako lepo in hitro kariero se lahko napravi s protekcijo, če se vtakne svoje ideale za zaničljivim smeškom v žep. Velikega respekta res ne vzbujata vlada.

V nemškem državnem zboru so socialni demokratje vložili sledečo interpelacijo:

«Iz katerih vzrokov je državni kancler na seji pruskega deželnega zbora dne 10. t. m. dejal, da prenos državnozborske volilne pravice na kako zvezno državo ne bi soglašal z državnim blagrom? Ali odobrava državni kancler, da se je povodom socialno-demokratskih ljudskih shodov, sklicanih dne 12. t. m. v Berlinu zaradi splošne volilne pravice, konsigniralo vojaštvo v vojašnicah?»

V pruskem deželnem zboru je poslanec Wiemer, član svobodomiselne ljudske stranke, v polemiki z Bülowom dejal: «Opazke Bülowa o nepristranosti pri volitvah se sliši skoraj kakor zasmevanje, ker je dejal, da je bila vlada vedno nepristranska. Naša stranka podpira politiko bloka, da bi dosegla napredek v liberalni smeri. Izjava vlade glede vprašanja volilne pravice nikakor ne zadovoljuje, zlasti ne v obliki, ki je taka, kakor da bi vlada hotela žaliti liberalne stranke. Svobodo-

misleci bodo neprestano delovali, da se poruši silniški grad sedanje volilne pravice.

V Maroku se je pripetil dogodek, ki ima še lahko važne posledice. V Fezu so glavarji plemen odstavili dosedanega sultana Abdul Aziza in se razglasili njegovega brata Mulej Hafida za sultana. Izvolitev novega vladarja je naperjena zoper Francoze, kajti prejšnjega sultana dolže, da je kriv prodiranja Francozov, ker jim ni zastopil poti in ker je sklepal ugovore z njimi. O vzrokih tega dogodka se poroča: Od ulemov (mohamedanskih duhovnikov) se je zahtevalo, naj privolijo v ugovor, ki ga je sultan sklenil s Francozi, da se izroči za deset let vse mestne naklade v Fezu francoski upravi. To je povzročilo velik nemir med prebivalstvom in viharne demonstracije. Ulemom se je žugalo s smrtjo, če bi izrekli svoje soglasje z ugovorom. Dne 3. januarja je bil velik shod v glavni džamiji (mohamedanski cerkvi), katerega so se udeležili najuglednejši prebivalci in 4000 oborožencev. Ulemi so morali priseči, da ne privolijo. Na shodu, ki je bil drugega dne, se je razglasilo, da je Abdul Aziz odstavljen. Dne 7. januarja se je v Fezu proklamiralo Mulej Hafida za sultana. Novemu sultanu so stavili dva pogoja: Dane bo treba plačevati davkov in da pretrga z Evropejci vse zveze, ki niso utemeljene v ugovorih. Po nekaterih poročilih se je zahtevalo od njega tudi, da proklamira sveto vojno.

Presenečenje bana Raucha.

Zagreb, 16. januarja.

Novi ban baron Pavel Rauch je dejal, da ni pričakoval takega sprejema v Zagrebu, kakor ga je doživel včeraj. To je tako verjetno, da živa duša v mestu ne dvomi o odkritosrčnosti njegovih besed. Baron Rauch je bil presenečen.

Toda baron Rauch je priznal, da so ga včerajšnji dogodki osupnili — in to je zanj hudo. Kaj sme pričakovati ban, ki je prevzel vlado s takim nepoznavanjem razmer, da je ob prvem koraku v svojem novem poklicu do smrti razočaran?

Tudi grof Khuen-Hedervary je prišel pred skoraj četrto stoletje v mesto, ki ga je sovražilo, v deželo, ki ga je že ob prvem začetku smatrala za sovražnika, za odposlanca madjarske vlade, za svojega zatiralca. A Khuen-Hedervary je prišel pripravljen; vedel je, da ga na Hrvaškem nihče prijazno ne pričakuje, da mu nihče ne zaupa. Vedel je, da se sme zanašati samo na moč svojih budimpeštanskih gospodarjev in na svojo despotsko brezobzirnost. Poznal je situacijo, ki mu je bila do skrajnosti neprijetna, in pripeljal se je s čvrstim namenom, da si sam ustvari situacijo, ki mu bo ugodna.

Znano je, da je dosegel svoj namen in kako ga je dosegel.

Povsem drugačne so razmere bana Raucha. Baron Pavel ima med starimi magjaroni nekoliko osebnih prijateljev. Prvi med njimi je stari Czernkovich, nekdanji Khuenov advokat, ki se je zaradi malenkostnih, iz intrig porojenih nesoglasij, sprl s svojim bivšim gospodarjem. Pa dr. Pero Gavranic, ki je bil kot dijak vsiljivo navdušen Starčevićanec, pa je brez najmanjših skrupul presedlal, ko se je vzdramila v njem želja po prijetnem življenju. Nekoliko takih šteberjev je znalo sugerirati kratkovidnemu, a častihlepnemu baronu, da imajo kdove kakšen vpliv na ljudstvo in Rauch jim je tem rajši zaupal, ker so bili osebni nasprotniki Khuenovi, kakor on sam.

Edino na to prijateljstvo oprt in misleč, da nima boj Hrvatov nobenega drugega smotra, kakor padec Rakodczaya, pa sledeč svoji ultraoptimistični lakoti za častjo, je Rauch sprejel dostojanstvo bana, sestavil vlado iz svojih osebnih prijateljev — komaj 28 letnega Jellachicha je n. pr. naredil za velikega župana varaždinskega — in v slavnostnem razpoloženju, v spremstvu svojih oddelnih predstojnikov in «velikega župana» Gavranica se je pripeljal v Zagreb.

Prvo žrtev je zahteval njegov sprejem, še preden je sam došel v Zagreb. To je bil župan dr. Amruš, lakaj vsake vlade. Na vsak način je hotel iti pozdravit bana, a ker je občinski svet odločno ugovarjal, je moral možak odstopiti.

Uradništvo je bilo komandirano na sprejem. Takega povelja ne slušati je seveda nevarno. Tako je bilo uradnih oseb dovolj na kolodvoru. A ne samo uradnih. To je bilo prvo presenečenje: Da je bilo za novega bana tako veliko zanimanje v Zagrebu! Veliki trg pred kolodvorom je bil ves črn ljudstva.

Kdo bi bil mislil to! Videti je bilo sicer, da je prignala množico le radovednost, ne pa kakšne globoke simpatije za Raucha; vse je bilo mirno

nekam interesirano, toda navdušenja ni bilo opaziti. A že to radovednost je bilo smatrati za srečno znamenje. Ko se pripelje nova vlada, mora dobiti najugodnejši vtisk.

In nova vlada se je pripeljala. V tem hipu se je izpremenila situacija. Ban je vstopil v dvorno čakalnico in uradne osebe so ga začele pozdravljati. A že se ni razumelo, ne kaj govore one, ne kaj govori ban. Vrišč se je razlegal, kakor da bi bil angelj s pozavno zatrobil sodni dan. Krič, žvižg, brlizganje pa je brnelo v ušesih. Ban in spremljevalci zapuste kolodvor, opazijo množico, vstopijo v svoje kočije, a hipoma zatuli tisoč in tisoč glasov; ljudje z dvignjenimi pestmi in palicami, z gorečimi očmi, obsujejo kočije. Vozniki udarijo po konjih — in to že ni več slavnosten sprevod, ampak uplašen beg, za vozovi pa dežujejo gnila jajca, kamenje, kepe, po njih se kadi Zacherlinov prah — ena kočija odvrta na to stran, druga na ono, po zraku se pa razlegajo peklenški glasovi. Naenkrat se začuje nekaj skoraj harmoničnega, porogljivega — skupina mladih ljudi poje:

O, du lieber Augustin,
alles ist hin!

Tudi policija je bila presenečena. Ko je opazila, kaj se godi, je posegla vmes brutalno, kakor v Khuenovih časih. A prepozno je opazila in kaj naj bi bila opravila spričo te množice? Komaj se ji je še posrečilo, postaviti kordone v gornjem mestu okrog Markovega trga.

V tem so pa demonstrantje pobili okna Czernkovicovi hiši, pretepli tupatam nekoliko policajev, ban pa jo je ubral v svojo privatno hišo, ker se mu v banski palači ni zdelo dovolj varno . . . In ko so ga intervjuvali, je dejal, da ga je ta sprejem presenetil . . .

Ne more se z našega stališča odobravati vsega, kar se je počelo. Bilo je vsaj nepotrebno, metati kamenje. Tudi za razbijanje sip ni bilo ravno aktualnega povoda. Toda razumljivo je, kar se je godilo. Vpraša se le, če bodo tudi v Budimpešti razumeli, da se z dosedanjo politiko zažiranja na Hrvaškem ne pride več naprej. Mnogo vere nimamo. Madjarska fevdalna klika je zatelebana v svojo domišljeno moč in bo poskušala tiranizirati, dokler bo mogoče. Zato je včerajšnji dan zelo pomembno znamenje položaja, ampak iz takih demonstracij ne pride rešitev za Hrvaško. Zato je treba druge moči, katero dobi narod edino v splošni volilni pravici. To je za sedaj najvažnejša naloga hrvatskega naroda.

Domače stvari.

„Slovenčeva“ skrb za avstrijsko mornarico

je prav tako velika, kakor da bi bil «Slovenec» glasilo c. kr. vojnega ministrstva, ne pa stranke, ki pravi, da je «ljudska». To militaristično nagnenje naših klerikalcev ni novo. Dobro je n. pr. še znana komedija, ki so jo odigrali na enem svojih shodov v «Unionu» ob času zadnjih državnozborskih volitev. Shodu so hoteli dati «obrtiški» značaj. Pa so nastopali govorniki po vrsti, drug za drugim in vsak je končal svoj sermon z bridko tožbo nad militarizmom. In dr. Krek je dal antimilitarističnim filipikam svoj žegen. Zadnji pa je bil «državnik» dr. Šušteršič. Pritrjeval je vsem, slikal je s temnimi barvami bremena, ki jih nalaga militarizem ljudstvu, zadonelo je ploskanje po dvorani in ko so bili poslušalci že v takem razpoloženju, da niso več pazili na besede, je z enim stavkom podrl vse, kar se je bilo dve uri govorilo: «Nikoli ne moremo dovoliti, da bi imela Italija močnejšo mornarico od naše.» Seveda ni hotel s temi besedami izraziti nič drugega, kakor da bo glasoval za vse marinarske zahteve. Ampak tega ni nihče več precizno razmišljal . . .

Ni ga bilo kmalu lista, ki bi znal o italijanski špionazi toliko pripovedovati, kakor naš «Slovenec». Zdelo se je, da sede v njegovem uradništvu vojaki, ne pa žurnalisti, toliko je bilo rožljanja s sabljami. «Nevarnost italijansko-avstrijske vojne» je bila stalna rubrika v pobožnem listu.

Te dni se je odpeljalo nekoliko članov avstrijske in ogrske delegacije v Trst in v Pulj. Povabilo jih je zapovedništvo c. in kr. mornarice, da jim pokaže nekatere vojne barke. Celo tako milostljiva je marina, da prikazuje delegacijskim civilistom, kako manevrirajo njeni čolni. In «Slovenec» poroča zopet kakor kakšna «K. u. k. Marine-Zeitung».

Vojno ministrstvo bo zahtevalo v delegacijah nove kredite za mornarico. To je razlog, da je mornariško zapovedništvo tako prijazno z neuniformiranimi ljudmi, ki ji imajo dovoliti kupček novih milijonov. Vabilo v Trst in Pulj ad captandam benevolentiam ne more nikogar premotiti glede svojega namena. A gospodje klerikalci delajo marini reklamo, kakor da bi bili njih članki plačani po najboljšem inšeratsnem tarifu. Najpobožnejši sledbeniki Kristovega nauka ljubezni in miru gladijo z največjo vnemo pot do ljudskih žepov za novo morilno orodje. Malo čudno, kaj?

Ne, nič ni na tem čudnega. Klerikalizem in militarizem si nič, prav nič ne nasprotujeta, ampak le izpopolnjujeta se. Človeško življenje je klerikalizmu le v najmeglenejši teoriji dragoceno; v praktičnem življenju mu je navaden predmet interesne spekulacije. Če je papinske interese pospeševalo grozljivo klanje na vzhodu, so romali amienski Petri po vsej Evropi in so pridigali križarske vojne. Katolicizem se ni usmilil tisočerihi žrtev, ki so zgoarele na srednjeveških grmadah «ad maiorem dei gloriam». Papeževa država je sama vodila krvave vojne. Skoraj dvatisočletna zgodovina klerikalizma je za take slučaje popolnoma zatrla pomen prepovedi «Ne ubijaj».

In danes kaže klerikalizmu živeti v prijateljstvu z vladajočim kapitalizmom, ki se ne more odreči militarizmu. Tako mora biti klerikalizem militarističen in zato ni nič čudnega, če glasujejo klerikalci za vsako vojaško zahtevo. Čudno je le to, da oni, ki se jim nalaga neprenehoma nova bremena na pleča, tega ne izprevidijo.

Nadaljevanje podlistka pride zaradi pomanjkanja prostora prihodnji teden.

Predavanje v Vodmatu. Lokalna organizacija priredi v torek, 21. t. m. ob 1/8, zvečer v salonu Pavšekove gostilne na Martinovi cesti prvo javno predavanje. Predmet predavanja je: Razmere v našem družabnem življenju. Predava sodrug E. Kristan. Vsi sodrugi so vabljeni, da se udeležijo tega predavanja v obilnem številu, kolikor mogoče tudi z ženami. Pričakovati je zanimiv večer.

Za krparijo s četrto kurijo za kranjski deželni zbor delajo klerikalci «stimungo» še preden se je prav začel volilni boj. Njih argument je ta: «Vlada ne sankcionira nobenega volilnega reda, ki odpravlja veleposestniško kurijo, torej jo moramo ohraniti. Za splošno volilno pravico pa ne ostane nič drugega, kakor četrta kurija.» Gospodom klerikalcem bodi povedano, da je to prav navaden švindl. Kaj pa je vendar s tistim velikim vplivom, ki ga imajo Šuštersič in njegovi ljudje pri vladi? Neprenehoma se nam dokazuje, da klerikalci lahko dosežejo, kar le hočejo. Učiteljem se dopoveduje, da ne bodo zveličani, dokler ne izroče svoje usode klerikalcem. Uradnikom se poje, da jim samo klerikalci lahko pomagajo in da jih klerikalci lahko potepstajo in zmečkajo. Njih vpliv je neskončen. Dobro — zakaj pa ne gre Šuštersič s tem neskončnim vplivom k Becku po splošno in enako volilno pravico? Eno ali pa drugo je res: Ali nimajo klerikalci prav nobenega vpliva in so vse njih baharije navadna hochstaplerska sleparija, če ne morejo pridobiti svojega Becka za tisto volilno pravico, ki jo zahteva vsa dežela; ali pa ne marajo splošne volilne pravice in je vse, kar so doslej o njej govorili, druga sleparija. Švindl je v klerikalni politiki na vsak način.

«Slovenec» se norčuje iz enake volilne pravice! Klerikalna krinka je sedaj padla. Ni res, da so pripravljene, sprejeti Schwarzovo volilno reformo z ohranitvijo kurij samo zato, ker vlada nikakor ne bi sankcionirala splošne in enake volilne pravice za deželni zbor, ampak klerikalci sami nočejo enake volilne pravice; vse njih dosedanje izjave v korist splošni in enaki volilni pravici so navaden humbug! Petkov uvodni članek «Slovenca» se roga enaki volilni pravici in poziva meščane, naj glasujejo za klerikalce, da se ohrani kurialne privilegije! Takole piše «Slovenec»: «Boj je napovedan, liberalna stranka je že zvila vrv, s katero bo zadržila vrt mestom in trgov. Zdaj torej vedo volivci mest in trgov. Ako volijo z liberalci, potem volijo za odpravo mestnih privilegijev. Uradniki, ki volijo zdaj še z liberalci, volijo za to, da se pokoplje vladna volilna reforma in se pridružijo pouličnim tolпам, ki dejansko napadajo branivce starih mestnih pravic.» Vse naše delo je priča, da nam je usoda liberalcev deveta briga. Tudi danes ne čutimo v sebi poklica, da bi branili liberalno stranko, o kateri se danes ne veda, kako bo mislila jutri. Ampak to, kar uganjajo sedaj klerikalci, se mora čvrsto pribiti! «Slovenec» poziva meščane na boj zoper enako volilno pravico in v njegovem stilu se že izraža zveza klerikalcev s fevdalnimi veleposestniki. Kakor nekdanja aristokracija v državnem zboru, tako slikajo danes klerikalci meščanstvu hudiča na steno. Kakor oni, govore klerikalci sedaj o «pouličnih

tolpah». Boj za splošno volilno pravico je glavna naloga zavednega delavstva. Za enako volilno pravico je slo doslej v Avstriji samo delavstvo na ulico. To vé «Slovenec»; njegova podla psovka leti torej na delavstvo. Proletariat, ki se bojuje za splošno, enako volilno pravico, je klerikalcem «poulična tolpa». To si delavstvo zabeleži!

Fredmarčni časi, šestdeset let pokopani, delujejo še iz groba na neko vrsto ljudi v Avstriji, ki instinktivno sovražijo dan in svetlobo. V nižje-avstrijskem deželnem zboru je zapihala v terek sapa iz one preteklosti in je prinesla dišave, ki niso prijetne. Ekscelenca Geßmann je dejal, da je dolžnost «podložnika», pobijati socialno-demokracijo in da ga veže «podložniška prisega» na to. Lahko bi se zahtevalo od človeka, ki je minister v Avstriji, da bi vsaj ponekod poznal ustavo svoje države. Če govori minister leta 1908 v Avstriji, je to velika blamaža, kajti vsak «bruc» že vé, da so prebivalci v tej monarhiji «državljeni», ne pa «podložniki». Ta pojem je bil združen s fevdalnim zistemom, ki je ločil gospodarje in tlačane; bil je lasten absolutizmu, ki je smatral vladarja za najvišjega gospodarja. V ustavnih državah je za vladar predstavniki države, njen najvišji dostojanstvenik in nima «podložnikov». — Nad vse smešno je, če govori Geßmann celo o nekaki podložniški prisegi. Prišel bi menda sam v največjo zadrego, če bi ga kdo vprašal, kdaj jo je prisegel. V sedanji državi prisega vladar na ustavo, prisegajo ministri, uradniki, vojniki, a nobeden ne kakor podložnik. Obljubujejo poslanci in občinski svetovalci. Še državljske prisega ni. In da aktiven minister vsega tega ne vé, je res komično. Toda smešno ni, da minister in vodja svoje stranke lahko še tako govori. Da je v svobodnih državljanih se po lastni volji toliko policijskega duha, je žalostno. To kaže, da so naše ustavne pravice še dokaj slabo zavarovane in da je boj zoper take nazadnjaške elemente že s staljšca navadne državljske svobode nujno potreben.

Liberalna stranka kandidira v Ljubljani za deželni zbor dr. Tavčarja in dr. Trillerja. Oba dosedanja poslanca, Hribar in Grasselli, sta odklonila kandidature. Za Hribarja je verjetno. Županstvo in državnozborni mandat bi bilo za enega človeka takorekoč dovolj, tudi če ne bi imel privatnega poklica in če ne bi bil vdeležen pri neštetihi zavodih in industrialnih podjetjih. Za Grassellija pa pravijo, da se je prav tako odpovedal kandidaturi, kakor pri klerikalcih Detela. Poslali so ga v zasluženi pokoj. Dr. Triller se je baje branil kandidature. Posnemal je pač primer svojega strankinega predsednika Hribarja, ki tudi ni «hotel» kandidirati v državni zbor, dokler ni «moral». Radi se dajo prositi, gospodje v liberalni stranki. — Kaj pa poretó Dolenjci, ko jih zapuša dr. Tavčar?

Na Goriskem kandidirajo klerikalci za deželni zbor dr. Gregorčiča, Fona, dr. Breclja, dr. Pavletiča, profesorja Berbuča, župnika Grčo, poštarja Tokarja, župana Lukmana ter župnika Oblaka. Aspiranta za deželni odbor sta baje Berbuč in dr. Pavletič.

Dr. Laginja kuje «Slov. Narod» neprenehoma v zvezde, čeprav ni njegov klerikalizem niti za dlako slabši od Šuštersičevega ali Krekovega. Kdové, če bi priredili primerjalno izkušnjo v klerikalizmu, bi menda Laginja še premagal Šuštersiča in Kreka. Ampak «Narodov» liberalizem prenese vsoto. Moti se pa «Narod», če misli, da je njegovo stališče kaj merodajno za socialne demokrate. Ljubljansko liberalno glasilo objavlja lahko vsak dan nekoliko dopisov svojih puljskih klerikalnih korespondentov; delavci pojdejo zato vendar svojo pot. Zveze, ki jo ima «narodnjak» Laginja in vsa njegova stranka z avstrijsko marino, ne polepša s tem, da pripoveduje s priliznim akcentom, koliko dela bodo dobili puljski delavci, če bo Laginja glasoval za nove barke. To tej abecedarski logiki bi morali delavci kar poljubovati roke kapitalističnim mogotcem, če bi jim dovolili, izdelati toliko kanonov, da bi se jih potem lačne v par urah lahko postreljalo. Zanimiv je sploh ta «Narod». Najprej objavlja cele serije «socialnih» člankov, v katerih «pojasnjuje» antimilitarizem, potem pa zahteva od socialnih demokratov, naj se navdušujejo za militarizem. Ampak je že tako, da vé o socialnih vprašanjih dandanes v Pulju vsak organizirani delavec več, kakor dični dr. Laginja in vsa njegova kompanija.

Delavski žepni koledar za leto 1908 je izšel.

Cena 80 vin., po pošti 10 vin. več.

Pri manjših naročilih se pošilja denar naprej, drugače se izvrši naročilo po povzetju.

Naroča se pri upravnistvu «Rdečega Prapora», kamor se pošilja tudi denar.

Upravnistvo.

Dopisi.

Pulj. (Zveza narodnjakov s c. kr. marino in — stajno policijo.) Zapišimo povsem mirno dejstva. Izročimo svetohlinjske narodnjake javni sodbi; prepričani smo, da se mora vsakemu še tako zdravemu želodcu zgnusiti pred tem smradom. V nedeljo je bil v gledališču Ciskutti shod. Govoril je tudi sodrug Petejan, seveda jasno in odločno proti marini; seveda je tudi ostro prijel narodnjake, ki služijo tej marini kakor ponižni postreščki. Govoril je z argumenti, dokazal je, da je ta sramotno hlapčevska politika slovenskih narodnjakov skrajno škodljiva interesom slovenskega naroda v Istri. — Ta govor je spravljal marino in narodnjake ob pamet. Besneli so tem bolj, ker vladni zastopnik na shodu ni imel povoda, da bi bil ustavil sodruga Petejana.

Kaj se je tedaj zgodilo? Narodnjaki so najeli tajnega policista Volčka in so ga poslali v ponedeljek, dne 13. t. m. v družbi nekega uslužbenca mornarice k mojstru, pri katerem dela Petejan, zahtevati, naj odstopi od Petejana. Poklicala sta mojstra v neko krčmo, tam sta mu pripovedovala, da je govoril Petejan proti marini in proti drju. Laginji ter sta mu najprvo izlepa prigovarjala, naj odpove Petejanu delo, češ da je «sramota za delavnico», če ima take delavce. S tem nista uspela. Mojster jima je pošteno odgovoril, da Petejan ni storil nič slabega, njegovo politično prepričanje mu pa ni nič mar. Tedaj je pričel policist žugati: ako ne odslovi Petejana, se bo bojkotiralo njegovo delavnico! Tudi ta strah ni uplašil mojstra, ki je odgovoril, da ne odslovi Petejana, če ga tudi zapusti vsa marina in policija. Tako sta se možakarja pobrala z dolgim nosom.

Pred nekaj tedni se je primeril povsem podoben slučaj. Takrat je bil prišel tajnik «Narodne organizacije», Kandušer, ščuvati mojstra na enak način. Petejan je vložil tožbo proti njemu, a na dan pred obravnavo je prišel obtoženec prositi sodruga Petejana, naj mu odpusti, ker je njegova služba v nevarnosti. Sodrug Petejan se ga je usmilil in mož je odprosil v «Omnibusu» in v «Delavskem Listu».

Mislimo, da lahko pričakujemo splošno soglasje, če označimo tak način boja za čisto navadno tolovajstvo. Taka podla drhal se še upa čvekati o «reševanju naroda», o «idealih» in o «svetinjah». Zelodec se obrača človeku.

Trst. Prve številke «Delavskega Lista» se je v Trstu razprodalo 2000 izvodov v dveh dneh. Drugo številko so narodnjaki pri «Narodni delavski organizaciji» bojkotirali na skrivnem. In res niso zaupniki po raznih krajih razdali več toliko listov. Toda prepovedan sad ima vendar jako privlačno silo in terorizirani delavci, ki spadajo k narodni organizaciji, so list skrivaj nakupili po tobakarnah, tako da je druge številke nedostajalo več kakor prve. Iz vsega tega je razvidno, da je tržiško delavstvo hrepenelo po boljšem čitvu, nego je «Edinost». Njo je pa v zadnjih časih obšla taka groza, da nas pripoznava za — politično stranko. Še 2 meseca nista minula, odkar je «Edinost» odločno trdila, da slovenskih socialnih demokratov v Trstu nikjer ni; če pa je kdo, ta ni nič drugega kakor narodni odpadnik. Danes «Edinost» pripozna slovenske socialne demokrate kot del slovenskega naroda in — politično stranko. To je znak, da vlada v «Narodnem Domu» strah in obup, drugače bi slišali iz «Edinosti» tista stara obrekovanja, kakor doslej.

* * *

Konsumne zadruge v Trstu imenitno napredujejo. Meseca junija 1907 so imele 1900 članov in 15.000 kron mesečne razprodaje. Sedaj po statistiki meseca decembra štejejo 4200 članov in 19.000 kron razprodaje. Ni čudo torej, če narodnjaki, toliko slovenski kakor italijanski, ki so večinoma stacunarji, naravnost besne proti socialistom. «Picolo», «Gazzettino», «Indipendente» in drugi manjši italijanski dnevnikarji z ene strani, «Edinost» pa z druge, ljuto napadajo soc.-dem. stranko vsi v eni in isti smeri, kakor da bi celo stvar vodila ena sama roka. Toda tržiška soc. dem. stranka je tako močna, da je taki napadi puste čisto hladno in mirno. Naj več pove sledeče dejstvo:

«Circolo di studi sociali» (Krožek za socialne študije) je organiziral veliko loterijo v kulturne svrhe. Srečke so bile po kroni in prodalo se jih je nad 60.000. Včeraj so žrebali in razdelili mej 200 srečnih zgoditeljiv za 10.000 kron darov. Čisti dohodek — jako lepa svota — bo služil v kulturne svrhe. Dovolj je, če se pove, da je «Circolo», odkar ekzistira, priredil 760 poljudnih predavanj o raznih znanstvenih predmetih in so predavali najodličnejši italijanski znanstveniki. Predavanj pa se je udeležilo približno 180.000 oseb!

Ni čudo torej, ako imamo med italijanskim prebivalstvom v Trstu jako visok kulturni nivo v primeri s slovenskim, za katero se, izvzemši «Ljudski Ođer», vsa inteligenca nič ne pobriga, da bi mu poskrbela kaj izobrazbe.

V Trstu se mudijo te dni člani delegacij obeh državnih strani. Mej njimi so tudi zastopniki socialistov. Mej tem ko buržoazijski delegatje banketirajo in si ogledujejo bojne ladje, so se soc. dem. mudili v prosti luki in poizvedovali vse mo-

goče glede na napredek prometa, prevažanja, trgovino i. t. d.

Buržoazijski listi pa jezuitsko poročajo tako, kakor da bi soc.-dem. delegatje tudi uganjali ceremonije pri šampanju.

Raznoterosti.

Požar v gledališču. V Boyertovnu v Pensilvaniji (Severna Amerika), malem mestu, ki šteje 20.000 prebivalcev, večinoma Nemcev, je zgorelo gledališče. V poslopju je bilo prostora za 700 ljudi. Gledališče je bilo razprodano. Pri predstavi je bil tudi rabljen kinematograf. Ko se je dvignilo zagrinjalo, se je čulo silno eksplozijo in na odru se je dvignil plamen, ki je švigal do stropa. Nastala je silna zmešnjava, v kateri je poginilo mnogo ljudi. Do srede so izvlekli 167 mrtvih trupel izpod ruševin.

Nižjeavstrijski deželni zbor je dunajski občini dovolil, najeti 360 milionov kron posojila.

Iz stranke.

V nedeljo, dne 26. januarja,
se vrši v Trstu

deželna konferenca

s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo političnega odbora;
2. Strankino časopisje;
3. Organizacija in taktika;
4. Strankine zadeve;
5. Slučajnosti.

Na konferenco so vabljeni vsi tržaški, goriski in istrski zaupniki. Strokovne organizacije imajo pravico do 2 zastopnikov.

Konferenca se prične ob 10. uri dopoldan.

Italijanski sodrugi so izdali in brezplačno razdelili med ljudstvo 40.000 izvodov brošure: «Božična pridiga», spisal ital. soc. poslanec Camillo Prampolini, in 40.000 izvodov «Delavskega koledarja» z jako lepo vsebino.

Razdelili so tudi brezplačno 80.000 številčnikov dnevnika «Il Lavoratore» z nalašč za novo leto prirejeno vsebino.

Strokovne organizacije štejejo sedaj 22.000 članov samo v Trstu. In «Edinost» razširja v svet vest, da socialno-demokratska stranka v Trstu propada. Takega propadanja si od sreča želimo.

Češka socialno-demokratska stranka je postavila za češki deželni zbor sledeče kandidate: 1. Za mestne okraje: Praga I. Frant. Modráček in Frant. Čermak; Praga II. Vaclav Johanis in Jan Havránek; Praga III. dr. Helbich in Ant. Holub; Praga IV., VI., VII. dr. Soukup; Praga V. VIII. dr. Meisner in Anton Němec; Plzeň Vaclav Hrdlička; Budějovice Fr. Modráček; Kutná Gora prof. Tošner; Pisek Jan. Kraus; Karlin Jos. Šafranek; Smihov Jos. Schuster; Jilova, Rdeča Cerkvica, Benešov V; Zavadil; Příbram V. Johanis; Slaný Al. Mlčka; Hořovice L. Aust; Třebonj Ant. Janoušek; Jindřichov Gradec Ad. Hejsek; Mlada Boleslava Jos. Hudec; Menihovo Gradisce K. Cifka; Nemški Brod Fr. Zvolanek; Visoko Mito Fr. Novák; Litomišl J. Huat; Lomnice Lad. Pavel; Kralj. Gradec Jos. Kudrnač; Kralj. Dvor Jos. Kudrnač; Ránsko M. Švab; Klatova Al. Sasek; Strakonice Jos. Štelzl; Tabor Fr. Hnátek. 2. Za kmetske okraje: Smichov Ant. Svěčený; Jilova V. Zavadil; Rakovník L. Aust; Slaný Fr. Biňovec; Příbram H. Klička; Hořovice L. Pik; Mlada Boleslava Ant. Zeller; Nymburg VI. Beran; Turnov J. Kréma; Ledč dr. Soukup; Nemški Brod Fr. Zvolanek; Hotjebor Anton Dymáček; Podjebrač Fr. Kurka; Hrudim Jos. Braun; Visoko Mito Fr. Novák; Litomyšl J. M. Huat; Pardubice Fr. Syruček; Jičín Jan Procházka; Hořice Jos. Jarolim; Vřhlavje Anton Patka; Semlín Fr. Hanzl; Kr. Dvor J. Kouša; Rihnov Mart. Švab; Zámberg J. Pachel; Nov. Mesto Jos. Ackermann; Plzeň V. Čipera; Klatova Čipera; Přestice Ant. Remes; Domažlice VI. Halík; Pisek Jos. Kára; Breznice Em. Kasok; Sušice Jos. Teska; Tabor Fr. Laně; Pelgrímov Jan Spoutil; Rokicani Gustav Habermann.

Socialni pregled.

Uspehl tobačnega delavstva.

Pretečenega tedna smo v bivstvu objavili koncesije, ki jih je tobačna režija pred novim letom naredila delavstvu v tobačnih tovarnah. Ne da se tajiti, da je v reformi nekoliko izboljšanja in prav v tem se kaže, da ima tudi delodajalec «država» respekta pred delavci, če so organizirani. Seveda je respekta vedno le toliko, kolikor je organizacije. Če bi bilo tobačno delavstvo organizirano do zadnjega delavca in do zadnje delavke, in sicer v enotni organizaciji, bi tudi generalno ravnateljstvo, odnosno

finančno ministrstvo upoštevalo vso njegovo moč, kajti v socialnih bojih odločuje samo moč.

Na sedanje reforme je generalna direkcija, kakor se posname po tonu, v katerem je pisan odgovor, zelo ponosna. Toda če se pogleda natančneje na stvar, je vsaka baharija neopravičena. Ko smo razglabali proračun tobačne režije, smo jasno pokazali, da ima država od dela tobačnih delavcev neznanski dobiček in bi ga imela tudi še tedaj, če bi vsemu delavstvu in uradnistvu podvojil plače. Taktika glavnega ravnateljstva je pa taka, kakor taktika vsakega kapitalističnega podjetnika: S številkami hoče imponirati. Milione je treba za ono zvišanje plač, ki ga je dovolilo.

To je prav lepa slika na papirju, ampak številke se lahko suče na vsako stran in milijoni so samo takrat velikanski, če se jih gleda same zase. Čim se vpraša, koliko je listih, med katere se razdele milijoni, se pa dobi prav lahko drugo sliko, ki se morda še poslabša, če se izve, kako se razdele.

V resnici je regulacija plač tobačnega delavstva taka, da prinaša prav malo zadovoljnosti, kajti na posameznika pride na dan komaj nekoliko vinarjev. Razdelitev je zelo neenaka, in če že najsrečnejši ne dobe mnogo, odpade na najpotrebnejše tako malo, da se komaj čuti kaj zvišanja.

Krivice ne pripisujemo v prvi vrsti generalni direkciji. Kdor ne sedi pri njenih pisalnih mizah, ne more vedeti, kakšne predloge je podala ministrstvu in kaj je zahtevala. Vladi se pa vsekakor lahko pravi, da nima tistega socialnega čuta, ki bi jo moral voditi v takih vprašanjih. Pri avstrijski finančni upravi odločujejo vedno fiskalni momenti; gospod Korytowski hoče imeti velike dohodke, mnogo denarja hoče imeti v blagajnah; zanj ni tobačna režija nič drugega, kakor vir državnih dohodkov.

Delavstvo ima pa zlasti pri državi pravico, zahtevati tako ceno za svoje delo, da bi človeško lahko živel. Če bi se bilo še pred petimi leti reguliralo plače tako kakor letos, tedaj bi bilo to kaj izdalo. Med tem je pa draginja že toliko narasla, da je že v naprej požrla, kar je delavstvo pridobilo.

Država nima pravice, postavljati se na stališče, da jim izdatki delavstva niso nič mar. Ona je sokriva draginje, ki vlada v Avstriji; ona zapira meje za živino, za moko, za druge pridelke; ona pobira visoko carino; ona pospešuje s svojo politiko monopole izkoriščevalcev. Gospod Korytowski in gospod Ebenhoch sta člana ene vlade; za politiko vlade sta oba enako odgovorna. Če eden pomaga, podraževati delavstvu, tudi državnemu, kruh in meso, je dolžnost drugega, zagotoviti delavstvu, vsaj državnemu, ki mu je podrejeno, take dohodke, da bo lahko zmagovalo draginjo.

S časniškimi članki seveda ne bomo prepričali ne finančnega, ne poljedelskega ministra. Tudi za vlado je merodajna moč. Izraža se pa zanjo moč delavstva predvsem v parlamentu, čegar sklepe ima izvrševati. Tobacnemu delavstvu bi bilo kmalu pomagano, če bi bila v državnem zboru socialno-demokratska večina. Ko bi prišel proračun tobačne režije na razpravo, bi socialistični poslanci sklenili pravično zvišanje delavskih plač in stvar bi bila urejena. Ali bi finančni minister izvršil sklep parlamenta, ali bi pa šel v pokoj in prišel bi drugi, ki bi storil, kar zahteva parlament.

V tem grmu torej tiči zajec: Močna strokovna organizacija delavstva, da dobi primeren vpliv v delavnicah, v tovarnah, pri generalnem ravnateljstvu — in močna politična organizacija, da dobi delavstvo odločilno besedo v parlamentu.

Z drugimi besedami: Delavstvo ima svojo usodo v lastnih rokah.

Dovoljajte otrokom, da se igrajo na prostem

dasi je mrzlo. Ne zavijajte jih pa samo toplo, nego skrbite tudi, da se sluznica v grlu ne okuži, da se otroci ne prehlade, dasi so toplo oblečeni. Zaraditega jim dajte vedno Fayeveh pravih sodenerskih mineralnih pastil, če gredo na prosto, in veseli boste, ker boste videli, da otrokom bivanje na prostem prija prav dobro. Fayeve prave sodenerske mineralne pastile se dobivajo za K 1-20 po vseh lekarnah, drogerijah in trgovinah z mineralno vodo. Odklanjajte pa ponaredbel!

Glavno zastopstvo za Avstro-Ogrsko:

**W. TH. GUNTZERT, Dunaj IV./1.
Grosse Neugasse 27.**

Sodrugi, somišljeniki! Zahajajte le v take gostilne, kavarne in brivnice, kjer je na razpolago Vaše glasilo. . . Agitujte „Rdeči Prapor“! povsod za

„Komunistični manifest“

je pravkar izšel

v založbi časopisa „NAPREJ!“ v Idriji.

Komunistični manifest

je evangelij socializma! Izšel je leta 1848 v dvanajstih izdajah. Preložen je že v vse evropske jezike. Po šestdesetih letih smo ga dobili še Slovenci!

Komunistični manifest

sta napisala Karl Marx in Friderik Engels.

Dobi se v vseh knjigarnah v Ljubljani, Trstu, Gorici in Kranju, v upravi «Rdečega Praporja» in v založbi časopisa «Naprej!» v Idriji.

Noben zaveden delavec bi ne smel biti brez Komunističnega manifesta.

Čitajte in razširjajte brošure:

„Socializem“.

Cena 20 vin.

„Socialna demokracija in kmetiško ljudstvo“.

Cena 10 vin.

Zakaj smo socialisti?

Cena 14 vin.

Te brošure se dobe pri upravi «Rdečega Praporja» v Ljubljani, pri upravi časopisa «Naprej!» v Idriji in po vseh knjigarnah.

Vsaka ponaredba in ponatis je kaznjivo.

Edino pravi

Thierryev balzam

le z zeleno znamko nune. — 12 malih ali 6 dvojnih steklenic ali pa 1 velika specialna steklenica s patentnim zaklepom 5 K. 52-47

Thierryev centifolijino mazilo proti vsem, še tako starim ranam, vnetjem, poškodbam i. t. d., 2 lončka K 3-50. Razpošilja se le proti povzetju ali za naprej poslani denar.

Ti dve domači zdravili sta povsod znani in še od nekdanj sloveči.

Naročila se naj naslovljajo na:

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogški Slatini

Zaloga večinoma po lekarnah. Knjižice s tisoči zahvalnih pisem zaslonj in franko.

KAVARNA
„Unione“
preje „Tedesco“ v Trstu
se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovanski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Šaljive bazare

kakor tudi vse slavnostne predmete

dobavlja najceneje

WUNIBALD PLANN

Dunaj, VI/2, Wallgasse 19
(poleg Raimundtheater).